

In het actuele debat over democratie wordt door de Italiaanse filosofen Agamben, Negri en Virno het perspectief van de menigte naar voor geschoven als radicaal alternatief voor een moderniteit die gevangen zit in eenkennigheid. De geschiedenis is niet één verhaal maar een discontinu raamwerk van variaties, veranderingen en verschillen die nu eens bij elkaar invoegen, dan met elkaar botsen. Negri ontdekt in zijn genealogie van de moderniteit een alternatieve lijn die begint bij Machiavelli en via Spinoza leidt tot voorbij Marx. Hij koppelt kritiek en verzet aan verbeelding, aan collectieve subjectiviteit en creativiteit.

Sonja Lavaert verkent de weg die Negri aflegt door te doen zoals hij, zijn stem te volgen, in een poging hem verder door te denken. Dit brengt haar bij de actuele maatschappelijke veranderingen waarin de revolutionaire beweging van de jaren 60 een rol heeft gespeeld, en bij de teksten, context, analogieën en paradigma's van Spinoza en Machiavelli. Zij heeft speciale aandacht voor de effectiviteit van perspectivische kennis, het verschil tussen verzetsmacht en gevestigde macht, de verbeelding versus passies, schijn en realiteit. Een rode draad doorheen het oeuvre van de bestudeerde auteurs en ook in dit werk is het procédé van de omkering of ontheiliging. Een voorwaarde voor politiek democratisch denken, en vervolgens voor de praktijk, is te zoeken in een radicale herziening van onze begrippen van oorzaak en tijd.

In de derde beweging van deze meerstemmige studie confronteert Lavaert de uitdrukkingen van Negri met die van de radicale tijdsgenoten bij wie de focus verschoven wordt naar kunst en taalpraktijk. Agamben gaat terug naar de principes en ziet het multitudeconcept opkomen in de vroege renaissance bij Dante. Virno zoekt de menigte in de dubbelzinnige, onbepaalde menselijke natuur en in fenomenologische analyses van actuele arbeid en levensvormen.

Sonja Lavaert (1958) is filosoof en italianist. Zij doceert aan het departement Toegepaste Taalkunde van de Erasmushogeschool, Vrije Universiteit Brussel. Zij publiceert over Machiavelli, Spinoza, politieke filosofie, taal en kunst. Zij promoveerde in 2011 tot doctor in de Wijsbegeerte en Moraalwetenschappen.